

Landbruget 1894.

Atter og atter vil man i de Beretninger, der ere modtagne fra de forskjellige Egne, og hvoraf det Væsentlige vil findes meddelt andensteds i dette Hefte, finde Aaret 1894 betegnet som et Skuffelsernes Aar for den danske Landbruger. Og er det end kun alt for sikkert, at denne Betegnelse holder Stik, hvad enten vi vandre fra Marken til Stalden, eller fra denne til Mejeriet, eller fra Gaarden til vore Markeder og Afsætningssteder, og maa det end i fuldt Maal erkjendes, at Aaret i meget kjendeligt Maal har bidraget til at forøge det store Tryk, der nu i en Række af Aar har samlet sig op over det danske som over andre Landes Landbrug, og er det end meget vanskeligt at faa Øje paa noget Fremtidsmoment, der kan medføre en gennemgribende Forandring i denne Tilstand, saa vidner det dog paa den anden Side godt om det danske Landbrugs Sundhed og Modstandsevne, at denne Modgang og disse Ulykker endnu ikke i nogen væsentlig Grad have kunnet lamslaa det Haab om bedre Tider, der fremfor alt maa opretholdes, naar ikke Skuffelsen skal medføre en Slappelse, der vilde være den sikre Indgang til ruinerende Tilstande. Herom vidner den Omsigt og Foretagsomhed, den Anstrengelse og Sparsommelighed, hvormed man, saavel i de enkelte Bedrifter som i de ledende Kredse, søger at udnytte det Bestaaende og at drage nye Hjælpe-

midler i sin Tjeneste; — Bedrifterne opretholdes eller gaa endog fremad, i alt Fald med faa Undtagelser, Jorden gaar ikke tilbage i Kultur, Staldgødningen behandles bedre og anvendes rigtigere, Forbruget af kunstig Gødning er i stadig Tiltagende, nye Redskaber og Maskiner vinde Udbredelse, Besætningerne støttes ved bedre Udvalg og Opdræt, ethvert Fremskridt paa Mejeriomraadet søges hurtig iværksat, Afsætningsvilkaarene søges udviklede og bedrede osv. Lad være at Fremgangen er langsommere, end den muligvis vilde været i Medbørsdage, — den er da til Erstatning saa meget sikrere og velovervejet.

Og se vi hen til Ejendomshandelen, da kan der hellerikke derfra hentes Vidnesbyrd om, at den danske Jordbruger i sin Almindelighed forsager overfor de svære Tilskikkelser, Tiden fører med sig. At Tvangssalgene vise voldsomt reducerede Priser, siger intet paa Grund af den ødelagte Tilstand, hvori saadanne Ejendomme i Regelen sælges; — og tilmed er deres Tal, som Beretningerne vise, langt mindre end man med Rette kunde have frygtet, selv om man tager med i Betragtning, at den ufyldstgjorte Panthaver i disse Tider foretrækker at give Afkald paa en større eller mindre Del af Renten fremfor at lade sig Ejendommen udlægge; — han har i mange Tilfælde seet altfor ensidig paa den Pantesikkerhed, Ejendommen i og for sig skulde yde, og ikke paa den personelle Garanti, som Jordbrugerens Dygtighed og Paalidelighed kunde frembyde; og selv føler han sig med Rette ikke i dette Øjeblik fristet til at overtage et forhutlet Pant, sam han tilmed som oftest vil savne Lejlighed og Dygtighed til at kunne bringe paa Fode paa en rentabel Maade. Og se vi hen til de frie Salg, hvoraf der kun foregaar faa, da fremvise disse ganske vist ogsaa noget Fald, der i efterstaaende Beretninger for Middelgaarde sættes til noget over en halv Snes Procent, for Bøndergaarde til mindre og for Smaasteder til slet intet; men sees der nøjere til, finder i

det væsentlige kun Salg Sted, hvor Sygdom, Alderdom, Dødsfald el. lign. nødvendiggjør Salg, og hvor altsaa Kjøberne paa en Maade ere eneraadende over Prisen, der da naturlig paavirkes af den svækkede Tillid til Jordbrugets Bæreevne, der fortrinsvis gjør sig gjældende hos Udenforstaaende, for hvem det til Overflod er blevet fremdraget i de sidste Aar. Hvor Folk derimod ikke sidde altfor yderlig ved deres Gaarde, hvor de ikke af Alder eller Helbredshensyn ere blevne trætte eller af offentlige Arbejder eller Møder ere blevne kjede af deres Landbedrift, hvor Spørgsmaalet altsaa rent og nøgternt foreligger, »om det vil være rigtigt at sælge sin Ejendom til væsentlig reduceret Pris«, hvor det med andre Ord er en »virkelig« arbejdende Landmand, der staaer i sin Bedrift og gjør sig dette Spørgsmaal, — og heldigvis er hele den store Landbostand i det væsentlige i denne Situation, — dér vil han som Regel kunne sige: »Nej, vel ere Tiderne haarde, Arbejdet og Arbejdsforholdene ofte brydsomme, Udbyttet meget sparsomt, og Fremtiden tegner ikke godt, — men kan jeg ikke ved Salg omtrent redde mine Penge af Gaarden, saa fortsætter jeg Arbejdet i Haab om bedre Tider og i Tillid til, at der skal findes nye Hjælpekilder for Landbruget, og det saavel rent faglig i den hjemlige Bedrift, som ved de Midler, de landøkonomiske Institutioner kunne lægge os til Rette, og ved de Love, hvormed Staten kan fremme Udnyttelsen, støtte Omsætningen, udvikle Kommunikationsmidlerne, lette Byrderne, og i det Hele taget berede Vilkaar for den bedste og fordelagtigste Udnyttelse af Danmarks Jord«. Med andre Ord: Mange ville ganske vist sælge, fordi der for Tiden maa vises Afsavn i mange Retninger, og ofte kun haves en meget ringe Rente af egne i Gaarden indestaaende Penge, men Tilliden er ikke saaledes undergravet, at man som Regel vil give Afkald paa ret mange af de Penge, man har staaende i Gaarden for at kunne slippe for den. Vi mene, dette er den virkelige Situation, særlig paa Landets Bøndergaarde, altsaa paa

Hovedmassen af Danmarks Jord, og det Haab, den Fortrøstning, der bevidst eller ubevidst ligger til Grund herfor, er en af de vigtigste Faktorer, der skal kunne bære vort Landbrug ud over den nuværende Kalamitet. Hermed er selvfølgelig ikke sagt, at der ikke skulde være Grund til, ja Nødvendighed for at Forpagteren faar Afslag i den Afgift, der er stipuleret under gunstigere Forhold, thi dels er hans Risiko større, da hans Kapital indestaar som Driftskapital og først skal bære Tidens Modgang, og dels vil han, naar Forpagningstiden snart udløber, ikke som den nogenlunde funderede Ejer have Udsigt til at naa frem til bedre Tider, der kunne bøde paa de Tab, Nutiden bringer; — han har derfor, naar Dygtigheden og Paalideligheden er tilstede, et vist Krav paa ikke at blive knust af Nutidens Uvejr, men at blive hjulpen — vel ikke med Avance, saa dog uden væsentligt Tab — ud over Vanskelighederne. Dette skeer da ogsaa; og medens de modtagne Beretninger kun enkeltvis tale om kjendeligt Afslag i Ejendomspriserne ved fuldkommen fri Handel, saa melde de derimod næsten alle om Afslag i Forpagningsafgiften for de egentlige Forpagtergaarde; derimod fornyes Forpagtning af Smaagaarde og Præstegaarde ofte uden noget væsentligt Afslag, — et yderligere Vidnesbyrd om den større Modstandskraft, der er i Ejendomme, hvis Brugere selv kunne tage Del i Arbejdet og dog have den nødvendige Dygtighed og økonomiske Sans til at drive Ejendommen rationelt.

Vi have ønsket at forudskikke disse Bemærkninger om Situationen i sin Almindelighed, for at ikke den Redegjørelse om Aarets Forløb, som vi nu skulle gaa over til, skal virke alt for nedslaaende, ihvorvel den atter og atter vil stadfæste Betegnelsen af at Aaret 1894 har været et »Skuffelsernes Aar«. Det er kun Hovedtrækkene i Aargangen, der her kunne medtages; Enkelthederne i de enkelte Grene af Bedriften vil man finde fremstillet i de Aarsoversigter, der i dette Hefte ere meddelte af

Tidsskriftets sædvanlige Medarbejdere, Dhrr. K. Hansen, A. Appel, J. Jensen, B. Bøggild, H. Dencker, V. Willaume Jantzen og Fr. Reck, saavel som af Tidsskriftets faste Korrespondenter fra de forskjellige Egne, hvortil dog endvidere bør føjes, at ogsaa flere af Medarbejdernes Aarsoversigter grunde sig paa andre ikke her meddelte Korrespondancer, der velvillig ere tilstillede Tidsskriftet som Svar paa udsendte Cirkulærer.

Efter en mild Vinter, der kun bragte et Par kortvarige, men for Gjødningskjørsel og Isbjergning tilstrækkelig kraftige Frostperioder i Begyndelsen af Januar og Midten af Februar, kom et meget tidligt og mildt Foraar. Vintersæden stod ypperlig, andet Aars Græsmarkerne ligesaa, medens første Aars Marker, hvis Kløver var spiret daarlig i den foregaaende tørre Sommer, ofte vare tynde og for en Del ompløjedes. Jorden, der havde faaet den nødvendige Vintervæde, var særdeles bekvem og faldt, da Markarbejdet begyndte, særdeles godt for Redskaberne, undtagen hvor den ved Roekjørsel i det vaade Efteraar var kjørt stærkt sammen. Vaarsædens Lægning begyndte tidlig, paa de sydlige Øer i den sidste Uge af Marts, og gik rask fra Haanden, da Vejret nu blev tørt, saa de første Gaarde havde færdig-saaet midt i April, de fleste inden Maanedens Udgang med Undtagelse af det Gradede Byg, og selv i Jyllands sildige Egne, hvor Saaningen først plejer at sluttes langt hen i Maj, blev man i Regelen færdig 10—14 Dage før almindelig. Ogsaa Roernes Lægning begyndte meget tidlig, enkeltvis før Midten af April. Da det milde Vejr fra Marts strakte sig op mod Slutningen af April, kom alt fortræffeligt op, men rigtignok ofte sørgelig blandet med en Mængde Ukrud. Paa alle Punkter tegnede derfor Afrøden fortræffeligt, da Vanskelighederne i sidste Halvdel af Maj begyndte. En stærk Nattefrost dels den 13de—14de og navnlig den 20de—21de Maj satte sine alvorlige Mærker baade paa Kornet, især den vidt-

fremskredne Rug, og paa Plantninger; samtidig begyndte en kold Periode, der, om end mindre følsom, strakte sig gennem det meste af Juni. Stærke Regnskyl havde enkeltvis nedslaaet den lange, mere blødstraaede Rug, hvis Blomstring tilmed foregik under mindre gode Vilkaar. Regnen faldt meget ulige, og mens det midterste og østlige Jylland samt Fyen fik rigelig Regn, fik det øvrige Land, særlig det sydlige Sjælland og Lolland-Falster, kun ringe Regn, tilmed som stærke Regnskyl paa enkelte Dage. Slutningen af Juni bragte en ualmindelig høj Varme (under Landmandsmødet), og denne vedblev i den første Trediedel af Juli og fremskyndede Høsten, der allerede begyndte 8 Dage inden Maanedens Udgang. Men efterhaanden forandrede Vejret sig; Slutningen af Juli og August blev kølig, og inden Rugen var hjerget, begyndte et Par Dage ind i August en vedholdende Regnperiode, der varede til d. 23de, og som navnlig stærkt hæmmede og skadede Høstarbejdet i Jylland, hvor Regnmængden mange Steder endog var dobbelt saa stor som paa Lolland-Falster. Derefter indtraadte tørt og køligt Vejr, der strakte sig gennem det meste af September, hvorimod Efteraaret blev mildt og regnfuldt, vanskeliggjorde Roe- og Kartoffelbjergningen og gjorde Jorden tung at vinterlægge, men lod den nedlagte Vintersæd udvikle sig godt.

Da Høsten var hjerget, stode de fleste Gaarde omgivne af talrige Stakke, og man vurderede almindelig Afgrøden til en god Middelhøst, nogle endog betydelig derover. Enkelte Prøvetærskninger begyndte imidlertid at vække Betænkeligheder, Kornet syntes at skjæppe meget smaat, og dette har sørgelig stadfæstet sig efterhaanden som Tærskearbejdet er skredet frem. Vel er der Forskjel, eftersom Bygerne ere faldne eller Nattefrosten og Regnskyllene have ramt Sæden paa et mere eller mindre ømtaaligt Standpunkt; men naar undtages det sydlige Thy, vestlige Jylland og Egnen ved Frederits, faaes der ikke som Regel over en Mid-

delafgrøde i Fold og betydelig derunder hvad Kjærne-
 Kvalitet angaaer. Dette gjælder især Rugen, der ofte
 kun giver 4—5 Skpr. i Traven (paa 60 Neg) og af en
 yderst slet Vægt, 114—120 Pd. efter at meget er fra-
 renset. Men ogsaa Hveden giver meget smaa Fold, kun
 enkeltvis høres Tale om 20 Fold, medens 12—15 Tdr.
 af salgbar Hvede vel er det almindelige selv paa gode
 Jorder, og selv hvor Hveden tilsyneladende stod ens paa
 nærliggende Marker, giver dog den ene undertiden kun
 Halvdelen mod den anden, rimeligvis hidrørende fra for-
 brat Modning. Medens tidligsaet Byg paa veldrevne
 gjødningskraftige Jorder naaer op til 15—16 Fold eller
 endog derover, maa man derimod mange Steder, selv
 paa gode Jorder, nøjes med en halv Snes Fold, og det
 endda ofte af en meget tarvelig Kvalitet. Grunden her-
 til er ikke let paaviselig, da man ikke i Sommerens
 Løb iagttog at noget Uheld ramte Bygget, men alminde-
 lig mener man dog, at det var den bratte Overgang fra
 Regn og køligt Vejr til den stærke Varme sidst i Juni
 og først i Juli, der delvis har skoldet det. Dette turde
 da ogsaa være Grunden til, at Kjærnen ofte er saa
 tynd, rynket og let, saa at man jævnlig maa rense det
 stærkt igjennem for at faa Vægten bragt op over 100
 Pd. Havren er den bedste af Aarets Kornsorter og kan
 nok for Landet i det Hele taget sættes til en god Mid-
 delhøst, om end den ogsaa undertiden skuffer ved
 Tærskningen.

Det, der imidlertid særlig forringer Aarsudbyttet af
 vore Kornmarker, er de ukjendt lave Priser, hvortil
 Hveden og Rugen maa sælges. Vi troede ved Aarets
 Begyndelse, at disse Priser havde naaet Lavmaalet; at
 Aaret har viist os, at vi kunne komme lavere, er en ny
 og følelig Skuffelse, og vi spørge ængstelig, om der er
 begrundet Frygt for yderligere Fald. Dette er med Nu-
 tidens Omsætninger og med Transportmidlernes umaade-
 lige Ukvikling vanskeligt at have nogen bestemt Mening
 om, saa meget mere som Pengemarkedets Overfyldning

og den østasiatiske Krig baade vil kunne blive af stimulerende og af deprimerende Indflydelse paa Kornpriserne; men leve vi end i Haabet om, at disse to Brødkorns Priser nu ere komne saa lavt, at det ikke kan betale sig for andre Lande at forøge Dyrkningen, saa bør det dog ikke skjules, at alle Beretninger fra de store Verdensmarkeder tyde paa, at Hvededyrkingen vedblivende vil være udsat for en stærk Konkurrence, om just ikke som hidtil fra Nordamerika og Østindien, af hvilke det første ved den høje Arbejds løn og den sidste ved sin fjerne Afstand næppe i Længden ville kunne konkurrere til saa lave Priser, saa derimod fra den nye og frugtbare Jord i Argentina med dettes efterhaanden fortrinlige Kommunikationer og fra det store Kornkammer i Rusland, hvis Udførselsveje ogsaa stadig udvides og forbedres. Kornpriserne i Kjøbenhavn vare ved:

	Hvede	Rug	2rd. Byg	6rd. Byg	Havre
	132 R	120 R	114 R	110 R	90 R
Aarets Begynd.	540	450	525	520	600
— Slutn.	485	410	425	475	450

Af Byg er det navnlig Foderbygget, der er faldet i Pris, da det skal konkurrere med russisk Byg, der trods dets ringe Vægt skattes mere og mere i England og ikke blot trænger vort Foderbyg af Markedet, men ogsaa ved den stærke Benyttelse til Hestefoder væsentlig bidrager til at trykke Havreprisen saa stærkt som angivet.

En Pris af $4\frac{1}{2}$ Øre for Hvede og 4 Øre for Rug eller endog derunder, hvilket jævnlig har været betalt, er saa slet som det ikke er kjendt i Mandsminde og giver et usselt Vederlag for den toaarige Benyttelse af Marken, hvoraf tilmed Brakaaret har medført et betydeligt Udlæg til Arbejde og Gjødning. Det er derfor ret forstaaeligt, at man paa flere Steder gaar bort fra Hvededyrking, tager Roer i Brakmarken og derefter Vaarsæd. For godt Maltbyg kan opnaaes en ret god Pris, $5\frac{1}{2}$ à 6 Øre pr. Pd., men Hovedmassen af Byg

maa sælges til langt mindre Pris, og dette saavel som Rugen og den lette Hvede bliver derfor saavidt muligt opfodret. Dette kan selvfølgelig ikke ske i Øernes overvejende kornproducerende Egne, hvor man er henvist til Kornsalg, og for disse er Aarsudbyttet derfor fortrinsvis daarligt, navnlig paa de større Gaarde, medens Bøndergaardene kunne opfodre en større Del af Afgrøden til Kvæget og Svinene og derfor ogsaa ofte kalde Aaret ret godt. Det samme er Tilfældet paa mange jyske Gaarde, særlig i de lettere Egne, hvor Besætningen, naar den er i Orden, kan tage det meste af Afgrøden og bringe en ret god Pris ud deraf. I saadanne Egne kan man derfor ogsaa høre Aaret betegnet som et godt Aar.

Det øvrige Udbytte af Marken har været ret godt. Kartoflerne bleve vel en Del angrebne af den almindelige Sygdom og ere samtidig temmelig smaa, ligesom ogsaa Roerne trykkes i Væksten af Kulden i September, men begge maa dog agtes at have givet en Middelafrøde. Kløverhøet blev bjerget fortrinlig og gav, hvor anden Aars Mark kunde skaanes til Slæt, en nogenlunde tilfredsstillende Afgrøde. Engbjergningen skadedes ofte en Del af Regnen, saa Kvaliteten er undertiden mindre god, men med enkelte Undtagelser er Læsseantallet stort.

For Besætningerne, den anden Hovedpost af Budgettet, har Aargangen omtrent havt samme Karakter som for Markens Afgrøde: Ydelsen nærmer sig til et Middelaars, men Priserne, særlig for enkelte Grene, have til Tider grebet ødelæggende ind i Forrentningen. Det var med Ængstelse man begyndte paa Fodringen i Vinteren 1893—94; Halm- og Høforraadet var meget ringe om end af god nærende Beskaffenhed, og Priserne paa Landmandens Produkter stode ikke i et passende Forhold til Priserne paa Kraftfoder. Man forberedte sig efter bedste Evne, holdt Kreaturerne længe ude, hvorved de rigtignok tabte en Del i Huld, og reducerede Besætningerne, samt, hvad næsten altid er det virksomste,

behandlede Foderet med Sparsomhed, saa intet gik til Spilde. Da nu tilmed Vinteren blev mild, Kraftfoderet faldt i Pris (russisk Byg), og Foraaret kom usædvanlig tidligt, naaede man overalt igjennem uden nogensomhelst Vanskelighed, og allerede midt i Marts kunde man føle sig paa den sikre Side. Sjældnen have vi havt et saa tidligt Udslag; paa Bøndergaardene saaes Kreaturer ude allerede midt i April, og inden Maanedens Udgang vare de fleste af disses Besætninger paa Marken om Dagen, men bleve trukne hjem om Natten. Vanskeligheden ved at benytte denne Fremgangsmaade paa de store Gaarde medførte, at disses Udslag først kom en Ugestid ind i Maj, men altsaa dog et Par Uger før ellers. Sommerernæringen var med Undtagelse af de Egne, der savnede Regnbygerne i Maj og Juni (navnlig Sydsjælland), tilfredsstillende, Efteraarsgræsningen endog rigelig, men Vejret koldt. — Husdyrenes Forplejning har altsaa ikke beredt særlige Vanskeligheder, men har dog utvivlsomt medført ret betydelige Udgifter, thi Forbruget af Kraftfoder i det danske Landbrug har næppe noget tidligere Aar været saa stort, hvilket tydelig ses af den følgende Tabel over Overskudsindførselen, og var Prisen end godt faldende i Aarets Løb, omtr. 1 Kr., var den dog ifjor Vinter, da Hovedindkjøbene skete, ret høj. Den stiller sig saaledes i Ører pr. 100 Pd. i Kjøbenhavn for samme Sorter ved:

	Hvede- klid	Raps- kager	Lin- kager	Solsikke- kager
Aarets Begyndelse . .	460	725	670	575
— Slutning	345	585	565	480
	Bomuldsfrø- kager	Palme- kager	Russisk Foderbyg	
Aarets Begyndelse	590	560	380	
— Slutning	500	465	350	

Mælkeudbyttet var i Vinterhalvaaret noget mindre end almindelig — Besætningerne vare mindre, og

man savnede Fyldefoder —; derimod gav Sommerhalvaaret et jævnt godt Mælkeudbytte. Det er imidlertid ogsaa her Priserne, der have gjort Aaret som Mejeriaar betragtet til et meget tarveligt Aar, og at en Smørpris, der, naar Hensyn tages til Overprisen, er 10 Øre lavere end ifjor, 12 Øre lavere end iforfjor og over 20 Øre lavere end for 10 Aar siden, og som i Aarets mælkerigste Tid, Juni, endog bringer Noteringen ned til 66 Øre pr. Pd. Smør, i Virkeligheden er det føleligste Tryk, der i Aarets Løb er beredt det danske Landbrug, er uomtvisteligt. Og dog — ved Aarets Udgang er det maaske næppe saa meget de lave Smørpriser, der for en Del kontraballanceres af de billige Foderstofpriser, som derimod den i Begyndelsen af November ændrede Notering, der lægger Beslag paa Opmærksomheden og fremkalder en Forvirring og Misnøje, der dog forhaabentlig ikke skal bringe vor Smørhandel ind paa mislige Veje; men nægtet kan det ikke, at fob. Handel med Smør paa England, der har været en mægtig Støtte for den danske Mejeridrift, for Tiden har faaet et Knæk til Gunst for Konsignationshandelen, der ønskes af den engelske Importør og ikke synes afskræmmende for danske Landmænd, efter den Tilslutning Tanken om Oprettelsen af Exportforeninger har faaet, selv om disse væsenligst skulle startes paa Konsignation. Det er i Øjeblikket vanskeligt at antyde, hvorledes denne Krise, der har sat Sindene i en voldsom Bevægelse, vil forløbe. Landbruget har med god Grund saa længe krævet en Betaling efter virkelig Kvalitet, at man nu ogsaa maa tage og snart med Ro vil tage Konsekventserne deraf, og i den ofte følelige Underpris er den bedste Spore til Forbedring i Bedriften. Men uheldigt er det, om Underprisen dikteres af andre Hensyn end Kvaliteten, og de Smørhandlere udæske selv til Kamp, der reducere Prisen for en eller anden Leverandør, fordi denne har givet Tilsagn om ugentlig at meddele sin Smørpris til Mejeriforeningernes eller Landboforeningernes smørstatistiske Udvalg, eller

som paa anden Maade benytte Smørprisen som et Operationsmiddel i Modstrid med Landmændenes Interesse. Hovedvanskeligheden, nemlig den Omstændighed, at den engelske fob. Kjøber i saa stort Maal har vendt sig fra den danske Exportør og kjøber i Konsignationslagre, skyldes væsentlig, at der ikke blev gjort klart Rede for Noteringens voldsomme Stigning i Begyndelsen af November; thi efter det officielt Meddelte maatte den engelske Kjøber gaa ud fra, at Stigningen kun skulde omfatte de 8 Øres Overpris og selve Ugens Stigning, der vel kunde sættes til 4—6 Øre, altsaa ialt 12—14 Øre; men naar Stigningen sattes til 19, fordi man ikke fremtidig som tidligere vilde lade Topprisen referere sig til Gjennemsnitsprisen for fint Smør, men være den virkelige Toppris for fineste Smør, hvilket i og for sig er korrekt, saa kunde den engelske Importør med Rette beklage sig, naar han ikke var bleven tydelig oplyst om dette væsentlige Moment ved Noteringens Ændring, da uden Forklaring at se sine tidligere fob. Ordre afregnede efter disse 19 Øres Stigning, — og det kan da ikke undre, at han ved den stærke Tilgang af australsk Smør for en Del frigjorde sig for det danske. Stillingen vindes næppe tilbage i Vinter; men naar Foraaret kommer, og det australske Smør indskrænkes, haabe sagkyndige Mænd, at Danmark atter vil kunne gjenvinde sin Position, særlig støttet af de energiske Bestræbelser, der kjendes overalt efter at løfte Kvaliteten mest mulig.

Trods de store Hindringer, der ere lagte i Vejen for Afsætningen af vort Fedekvæg, har Fedningen dog omtrent været drevet i det sædvanlige Omfang, hvortil de meget lave Priser paa magert Kvæg i Efteraaret 1893 opfordrede, 4—7 Øre lavere pr. Pd. levende Vægt end almindelig. Desuagtet blev Fortjenesten ringe, i mange Tilfælde slet ingen; thi Priserne paa Fedekvæg vare i Aarets første Halvdel meget lave, nærmest begrundet i de daarlige Markedsforhold, der for Tiden staa til den

danske Landmands Raadighed. Vort gamle Marked i England holdes vedblivende lukket for Indførsel af vort Kvæg, og den Udførsel dertil af fersk Kjød, som blev iværksat 1893, og som med nogenlunde ordentlige Kjødpriser i England kunde virket ret fyldestgjørende, har endnu ikke faaet nogen synderlig Betydning, da Priserne i England have været uhørt lave, begrundet i den voldsomme Tilførsel fra Amerika og Kanada af Kvæg, og fra La Plata og Australien af frossent Kjød, særlig Faarekjød, ja der er endog i 1894 gjort Forsøg paa at føre levende Kvæg ad den 13000 eng. Sømiles Vej fra Australien til London. Prisen paa fersk Kjød fra fremmede Lande faldt derved i England i de 3 første Kvartaler fra 42 sh. 5 d. til 39 sh. 1 d. pr. Cwt. og paa salt Kjød fra 39 sh. 11 d. til 36 sh. 9 d. —

Paa det tyske Marked var der derimod bedre Begjær som Følge af den ringe Hjemmeproduktion forøget ved Foderknaphed ifjor, og man har derfor set saadanne Besynderligheder i 1894, som at irsk Kvæg er ført til Tyskland (Tønningen) først med 28 Dages, senere med 10 Dages Karantæne. Vor Adgang til de tyske Markeder er paa Grund af de trufne Foranstaltninger dels besværlig, dels kostbar. Jylland har kun kunnet faa sit magre Kvæg i Foraaret afsat til Marsken gjennem en besværlig og kostbar Karantæne i Hvidding; men for Fedekvæget er Stillingen for saa vidt heldigere, som det kan sendes i lukkede Vogne direkte til Markedet i Hamburg, hvor det imidlertid skal slagtes, hvilket trykker Prisen føleligt. Derimod ere Øerne henviste til at sende sit Kvæg til de 3 Slagtningshavne i Kiel, Lübeck og Rostock og kunne derfor kun opnaa væsentlig reducerede Priser, saafremt vi ikke erholde en nogenlunde ordnet og fast Afsætning af de slagtede Dyr til vort gamle Marked ved Rhinen, hvortil de nye gode Markeds- og Slagtningsforhold i Lübeck imidlertid synes at aabne Lejlighed. Men tilfredsstillende bliver denne Afsætning ikke, med mindre Kjøbenhavns Markedet atter

kan faa et saadant Opsving, at Rhinlænderne ligesom tidligere selv blive Kjøbere paa dette; naar vort Kvæg først staaer i den tyske Slagterihavn og skal sælges, ere de altfor meget Herrer over den Pris, de ville byde os. En Ordning af disse Forhold er særdeles ønskelig, ogsaa for det jyske Kvæg, hvorefter der ugentlig kommer flere Hundrede Stkr. til Kjøbenhavns Marked, og Tyskland vil, som paavist i forrige Hefte af Konsulent Arup, sandsynligvis i de nærmest kommende Aar være et bedre Marked for vort Fedekvæg end England. Den Tilførsel af Kvæg og Kjød fra Amerika til Hamburg, der ved Midsommertid blev anlagt i stor Stil med 5 nye Kvægskibe, er heldigvis standset ved senere Indførselsforbud af Frygt for Overførsel af Texasfeber; Indførsel af Kjød fra Australien, der ogsaa er bleven forsøgt, er dels forbudt af Mangel paa Sundhedsattest, dels vinder det ikke Tyskernes Smag og Tillid, og Indførsel af Kvæg fra Nederlandene blev i Juli forbudt paa Grund af den stærke Udbredelse af Mund- og Klovsygen dersteds. — Fra Midsommertid har da ogsaa vort Fedekvæg hjembragt bedre Priser, og kunde Efteraarets Priser, der hjembragte i fri Penge 25—30 Øre for Stude og 23—25 for fede Køer, have holdt sig, vilde dette have været en god Forretning med de nuværende lave Foderstofpriser, men inden Aarets Udgang vare Priserne betydelig lavere. — Vor Afsætning af Kvæg og Kjød tilsammen har i det forløbne Aar omtrent hjembragt samme Beløb som i Gjennemsnit af det foregaaende Tiaar, ialt 18—19 Mill. Kr.

Paa Kvægomsætningens Omraade maa iøvrigt noteres det heldige Forsøg, Kvægavlsforeningen »Fyen« i Oktbr. 1893 iværksatte med Tillægsdyr til Lifland, og som er fulgt af et nyt om end næppe saa heldigt Forsøg i 1894. Der tør imidlertid knyttes noget Haab til denne Trafik, da det viser sig, at den liflandske Landmand forstaaer Sagens Kjærnepunkt, nemlig at kun Tillægsdyr af gode Stammer borge for en god og hurtig Fremgang. Man

maa ønske Foreningen alt muligt Held med denne Trafik. Omkostningerne pr. Stk. ere 70—75 Kr. — Ligesom Sverrig vedblivende holder afspærret mod Danmark, skjøndt det har erklæret Danmark fri for Mund- og Klove-syge, vedblive vi ogsaa at have afspærret mod Skaane; men den Mængde slagtede Kreaturer, ofte over 100 Stkr. ugentlig, der derfra tilføres Kjøbenhavn, trykker i betydelig Grad Priserne paa dettes Kvægtorv, da Kjødet nødvendigvis skal sælges her paa Pladsen og ikke som Kvæget kan dirigeres videre.

Endnu maa nævnes, at den fra forskellige Sider tidligere paapegede Betydning af at tage Hensyn til Fedtindholdet i Mælken fra de Køer, der benyttes som Tillægsdyr, særlig i Stammebesætninger, i Aarets Løb har været stærkt fremme i Forhandlingerne og har vundet Plads som en betydningsfuld Fremtidsopgave, for hvilken der virkes ved Forsøgslaboratoriet og i et af jydsk Fællesforening 1893 nedsat Udvalg.

Faareholdet er stadig i stærk Tilbagegang paa Øerne, medens det i sine Egne af Jylland synes at vinde lidt øget Betydning. Udførslen af levende Faar har været meget ringe, kun 5 à 6000 Stkr., mens Gjennemsnittet af det forrige Tiaar var over 40,000 Stkr.; Udførslen gik over Esbjerg til Dunkerque, bragte ret gode Priser og kom særlig de lette Egne i Jylland til Gode. En Del Faar ere slagtede sendte til England; Prisen paa Faarekjød bedre sig lidt hen i Sommeren, men faldt i Eftersommeren stærkt, da Indførslen fra Kanada er steget saa overordentlig, fra 15,000 i 1892 til 140,000 i 1894.

Hesteavlen har nok været noget trykket af de lave Priser ifjor Vinter, der vel hævede sig om For-aaret, men atter ere faldne en Del inden Aarets Ud-gang. Men dels er Interessen for denne Gren af vort Husdyrbrug vedblivende stor, særlig i Jylland, og dels ere Nutidens Foderpriser noget billigere end tidligere, saa Ud-byttet maa kaldes upaaklageligt. Der er omtrent udført og

indført det samme Antal som sædvanlig, og Omsætningen har ogsaa indbragt Landet det sædvanlige Beløb af 6—7 Mill. Kr.

Svineavlen og Svineholdet har været Aarets bedste Forretning. Grisesøerne have betalt sig fortrinligt, da Prisen paa Grise har været høj indtil hen paa Efteraaret; i lang Tid endog over 30 Kr. Parret. Og for selve Fedningen har Aaret været gunstigt med lave Priser paa Foderkorn og gode Priser paa Flæsk, indtil Efteraaret bragte Fald. Svineholdet har derfor ogsaa været meget stort; »hver en Krog er i mangen Bøndergaard benyttet til Svinesti«; »Svinefedning med de lave Kornpriser har været særlig lønnende«; »et godt Aar for Landmænd med et stort Svinehold, men daarligt for andre«; »Lyssiden har været den forøgede Svinebesætning«, osv., ere de Udtryk, Beretningerne benytte om denne Sag, og vort Salg af Svin og Flæsk er naaet op til at indbringe Landet over 40 Mill. Kr. eller mere end halvt saa meget som Smørret. Imidlertid er der ogsaa her betydelige Forbedringer at foretage; Svinebestanden trænger til at bedres ved Tilførsel af gode Orner, og forskjellige Forslag ere i saa Henseende bragte i Forslag; Landhusholdningsselskabet har iværksat en grundig Undersøgelse af Bestanden ved Konsulent Mørkeberg; det har ligeledes taget de uheldige Salgsforhold paa Københavns Flæsketorv under Overvejelse og formaaet Regjeringen til ved et Cirkulære at søge Salgsvilkaarene for Slakteriaffaldet i vore Kjøbstæder bedret. Men vigtigst turde det Moment være, som Konsulent Faber fremdrog i et Foredrag ved Delegeretmødet i Aarhus, og i hvilket han paaviste, at den uregulerede ugentlige Nedslagting for det engelske Marked baade skader Prisen og forringer Kvantiteten.

Endnu skal bemærkes, at Hønseholdet stadig vinder forøget Betydning saavel paa større som navnlig paa mindre Gaarde og hos Husmænd, hos hvilke sidste man ofte kan træffe Flokke paa 20—30 Høns, der sær-

lig her vise sig fordelagtige, fordi de ved den omhyggeligere Pleje i Vintertiden levere et forholdsvis stort Antal Æg paa den Tid af Aaret, da disse betales højest. Særlig er Hønsesholdet omfattende i Koldingegnen, hvor der har dannet sig en Ægexportforening, der arbejder med Held. —

Overskudsudførsel.

	Kvantitet.		Værdi.	
	Landbrugsaaret 1/10 1893—30/9 94	Gjennemsn. af Finansaarene 1884—93.	Landbrugsaaret 1/10 1893—30/9 94.	Gjennemsn. af Kalender- aarene 1889—93.
	Tdr.	Tdr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Uformalet Korn	÷ 4,148957	÷ 1,587804	÷ 31,1	÷ 19,3
Formalet Korn	÷ 104635	+ 253549	÷ 1,1	+ 1,3
Raps og Oliefrø	÷ 237385	÷ 173279	÷ 4,2	÷ 3,4
	Mill. Pd.	Mill. Pd.		
Oliekager	÷ 154,8	÷ 106,5	÷ 9,3	÷ 7,4
Klid	÷ 222,0	÷ 174,2	÷ 9,5	÷ 8,6
Kunst. Gjødn.	÷ 68,0	÷ 45,9	÷ 1,1	÷ 1,7
Uld	÷ 0,5	+ 1,0	÷ 0,9	÷ 1,2
			÷ 57,2	÷ 40,3
	Stkr.	Stkr.		
Heste	8839	8478	6,6	6,5
Hornkvæg	100396	85185	14,1	17,1
Kalve	1682	6682	0,1	0,3
Faar	5731	41783	0,1	0,9
Svin	82632	153762	6,6	8,1
	Mill. Pd.	Mill. Pd.		
Kjød	9,4	1,2	4,9	0,7
Flæsk	85,1	48,1	35,4	27,9
Smør	82,7	49,4	79,0	63,7
	Mill. Sn.	Mill. Sn.		
Æg	6,8	5,1	7,3	6,1
			154,1	131,3
			Værdien af Udførselsoverskuddet 96,9	91,0

Vi skulle derefter som sædvanlig give en tabellarisk Oversigt over Overskudsudførselen af de vigtigste Landbrugsprodukter i det forløbne Landbrugsaar, sammenlignet med Gjennemsnittet af de foregaaende 10 Aar, samt over de Beløb, der kunne an-

tages at være hjemkomne derfor, sammenlignet med Gjennemsnittet af de foregaaende 5 Aar, og dertil knytte nogle Bemærkninger, idet vi med Hensyn til Enkelthederne i øvrigt henvide til Udførselsstatistikken andensteds i dette Hefte.

Det, der da først falder i Øjet, er den enorme Forøgelse i vor Kornindførsel, der er stegen fra 1,5 til over 4,0 Mill. Tdr. og trods de lave Indkjøbspriser har medført en Udgift af 31,1 Mill. Kr. med 19,3 Mill. i Gjennemsnit af de forrige 5 Aar. Af alle Kornarter indfører nu Danmark mere end det udfører; selv Bygget, hvoraf der hidtil er udført adskillige Hundrede Tusinde Tdr., møder nu op med en Indførsel af over 2 Mill. Tdr., og samtidig er Overskudsindførselen af Hvede stegen med 2 og af Rug med 3 Hundrede Tusinde Tdr., mens ogsaa Majsindførselen er forøget. Ikke mindre vil Opmærksomheden fæste sig ved at vor Udførsel af Mel og Gryn nu ganske er overfløjet af Indførselen, saa at vor tidligere Overskudsudførsel af 45 Mill. R Hvedemel og 6 Mill. R Rugmel nu er ombyttet med en Overskudsindførsel af henholdsvis 5 og 6 Mill. R . Og selv af Bygget, hvor man dog skulde tro, at Landet kunde med Fordel forsyne sig selv ved Formaling af dets eget Byg til Mel og Gryn, om vi end fandt det fordelagtigt at indføre russisk Byg til Foderbrug, er der i det forløbne Aar indført 5 Mill. R mere Mel og Gryn, end der er udført. Man skulde have ventet, at denne store Kornindførsel til Foderbrug vilde have formindsket Indførselen af andre Foderstoffer; men dette er ikke Tilfældet: Overskudsindførselen er af Klid stegen fra 174 til 222 Mill. R og af Oliekager fra 106 til 154 Mill. R , uagtet den ogsaa af Oliefrø er stegen fra 173,000 til 237,000 Tdr. — Det samlede Beløb, vi have maattet betale Udlandet for Korn, Foderstoffer, Uld og Gjødning, beløber sig til ikke mindre end 57 Millioner Kr., medens det plejer at være omtr. 40 Mill. Kr.

Al Indtægten skal have paa Husdyrenes Konto;

øverst paa denne staar Smørret med en Overskudsindtægt af 79 Mill. Kr. mod omtr. 64 i det foregaaende Femaar, derefter Svin og Flæsk med 42 Mill. mod 36 Mill., Hornkvæg og Kjød med 19 Mill. mod omtr. 18 Mill., Æg med 7,₃ Mill. mod 6,₁ Mill. og Heste med 6,₆ Mill. Kr. mod 6,₅ Mill. Dette giver tilsammen en Overskudsindtægt af 154 Mill. Kr. mod 131 Mill., og drages herfra ovennævnte Udgift til Overskudsindførselen af Korn, Foder, Uld og Gjødning bliver Værdien af Udførselsoverskuddet 96,₉ Mill. Kr. mod 91,₀ Mill., altsaa en Avance for det forløbne Aar af 5,₉ Mill. Kr. i Sammenligning med de forrige 5 Aar.

Hvis dette kunde siges at være Landbrugets Avance paa denne dets Hovedomsætning, saa maatte dets Aarsudbytte jo kaldes tilfredsstillende eller endog godt. Men disse Poster omfatte i Virkeligheden kun en mindre Del af Landbrugets Afsætning; Hovedparten deraf, vist omtrent 3 Gange saa meget, som vi omsætte med Udlandet, gaaer til den hjemlige Konsume i Byerne og til Folk, der ikke direkte ernæres af Landbruget, og ved denne Afsætning gjøre de lave Priser, Aaret har bragt, sig naturligvis ogsaa gjældende. Antages disse at være 15 pCt. lavere end Gjennemsnittet af Priserne i det forrige Femaar, vil det medføre en Mindreindtægt af omtrent 45 Mill. Kr., og Facit bliver altsaa at Landmandens Indtægt af de her omhandlede Varer har været omtr. 140 Mill. mindre end i Gjennemsnit af de forrige 5 Aar bortset fra, at Udgiften til Renter, Skatter, Lønninger &c. sikkert mindst har været ligesaa stor. Men disse der Millioner Kroner ville, naar Værdien af hele Aaret det sættes til 300 Mill. Kroner for Korn, Rodfrugter, Tærk Hø, være lig med en Nedgang af 13 pCt. i Ikker. Landmandens Indtægt, og at dette maa være meget produktivt er indlysende.

Forandhusholdningen har Landmanden ogsaa enkelte andre dele herhen høster, men de fleste af disse ere saa uvæsentlige. Betænkningen skulle fremdrage et Par af dem.

Hø og Halm har i det forløbne Landbrugsaar været en større Udførselspost end tidligere. Trods Knapheden herhjemme fristede de gode Priser, der bødes i England, 4 à 4½ Øre pr. R Hø, til at oversende ikke smaa Partier, der for en Del gik over Esbjerg til London, men mest fra Jyllands Østkyst til Nordengland og Skotland, der regelmæssig er Kjøber af disse Varer. Holland samt Frankrig og Tyskland har hidtil fortrinsvis havt Leverancen, der almindelig varierer fra 10—70000 Tons Halm aarlig. Men ifjor vare de to sidstnævnte Lande selv i Fodernød, og da Englands Behov var usædvanlig stort, — det indførte 1894 223000 Tons Hø og 39000 Tons Halm, — steg Prisen stærkt og fremkaldte Afsætningen fra Danmark, som beløb sig til 4450 Tons Hø og 2391 Tons Halm; men der kan næppe gives noget stærkere Vidnesbyrd om Kommunikationsmidlernes uhyre Udvikling, end naar der tilføjes, at vi ogsaa for disse Varers Vedkommende mødtes med en Konkurrence paa det engelske Marked ikke blot fra Rusland, Algier, de Forenede Stater og Kanada, men ogsaa fra saa fjerne Lande som Argentina og Chile, ja selv Østindien møder undertiden med Hø paa det engelske Marked. I Efteraaret 1894 var Begjæret mindre, Priserne lavere, og i Oktober Kvartal oversendte vi kun 355 Tons.

Langt større Betydning, navnlig for vedkommende Egne har Sukkerodrykningen havt. Den er bleven betydelig udvidet i 1894 til de 6 bestaaende Fabrikker, og naar hensees til den gode Indtægt, den kan give, særlig i en Tid da Prisen paa alt andet er trykket saa stærkt, og til den heldige Indflydelse, den i mange Maader fører med sig for Landbruget, er det intet Under, at der ifjor Vinter rejste sig en stærk Bevægelse herhjemme for Oprettelsen af nye Fabrikker. Da dette nødvendigvis vilde medføre en Overproduktion, der maatte betinge Udførsel, nedsatte Landhusholdnings-selskabet et Udvalg for at undersøge alle herhen hørende Forhold og retlede den rejste Bevægelse. Betænkningen

herom findes i forrige Binds 3.—4. Hefte. Men i Sommerens Løb sank Sukkerprisen saaledes, at ikke blot Tanken om nye Fabrikker opgaves, men at de bestaaende Kontrakter med de ældre Fabrikker opsagdes, og det har medført lange og brydsomme Forhandlinger, inden der kunde findes en Basis for en fortsat Samvirken mellem Landmændene og Fabrikkerne. Dette er dog tilsidst naaet, og af Hensyn til Sagens Vigtighed tillade vi os at gjengive, efter en sikkert autentisk Kilde i »Ugeskrift for Landmænd«, Hovedtrækkene af den Overenskomst, der er sluttet mellem Roeleverandørernes Delegerede fra Fyen, Lolland og Møen og de danske Sukkerfabrikker, og som har fundet en Del om just ikke udelt Tilslutning.

»Prisberegningen af Roer skeer som hidtil i uforandret Forhold til Londonnoteringen, men uden nogen Grænse opad eller nedad, dog saaledes at der er indrømmet baade Roedyrkere og Selskabet Ret til Opsigelse af Kontrakterne, naar Prisen paa Roer for 1 Aar skulde blive mindre end 65 Øre pr. Centner. Den normale Rækkeafstand fastsættes til 14", men der indrømmes Roeleverandørerne Ret til at levere Roer, dyrkede med 18" Afstand, medens kun saadanne Leveringer, som ere producerede med 14" Afstand, faa Andel i Selskabets Nettoudbytte (10 % af Nettoudbyttet ud over 5 %, fordelt paa hele det til Selskabet leverede Kvantum Roer). Nedkulingspengene nedsættes, og Godtgjørelse for Transport paa længere Afstande bortfalder. Det rentefri Forskud, som udbetales efter Udtyndingen, ansættes til 100 Kr. pr. Td. Land, og Selskabet forpligter sig til, uden Udgift for dette, at hjælpe til Anskaffelsen af fremmed Arbejdskraft samt udleje sine Arbejderkaserner mod en Leje af 5 % af den i disse anbragte Kapital. Fordele, som indvindes ved eventuelle Toldændringer, skulle helt komme Roeleverandørerne til Gode. I Tilfælde af Krig eller Forbud mod Indførsel af fremmed Arbejdskraft, kunne Roeleverandørerne forde Arealet indskrænket ved Forhandling med Selskabet i

Forhold til den disponible Arbejdskraft. I Tilfælde af Uoverensstemmelse angaaende disse sidste 2 Punkter henstilles Afgjørelsen til Det kgl. danske Landhusholdnings-selskabs Præsidium.

Den Bevægelse, der navnlig i Horsenseggen ogsaa kom frem om Oprettelsen af Roesprittfabrikker, lagde sig forholdsvis hurtig uden at medføre nogen saadan Foranstaltning. Derimod har en anden ogsaa i 1894 rejst Bevægelse for Oprettelsen af Kartoffelstivelsesfabrikker ført til at en saadan er bygget ved Silkeborg.

Af Grundforbedringsarbejder, spredte omkring paa Gaardene, har Aaret kun faa at opvise, og man indskrænker sig i Reglen til hvad man kan udføre med egne Folk; der drænes endnu hist og her en og anden Mark, og et forsømt Vandløb reguleres og opgraves, ligesom der ogsaa enkeltvis opføres Bygninger, men betydelig mere sparsommeligt end for nogle Aar siden. Derimod er Interessen og Sansen for en rationel Mosekultur stærkt oppe i Tiden baade i Jylland og paa Øerne, og den vinder betydelig mere Opmærksomhed end Hedeopdyrkningen, der ogsaa med de vigende Konjukturer har vanskeligere ved at betale sig, naar denne ikke, hvad dog heldigvis ofte er Tilfældet, kan støtte sig til en god Eng, et nærliggende Moseareal eller en let Adgang til Mærgel. Hvor disse Betingelser savnes, gaaer Hedebenyttelsen for Tiden fortrinsvis i Retning af Beplantning. Den rette Behandling af Mosejorden støttes i Jylland ved de omtrent 100 smaa Prøvestationer, det danske Hedeselskab har anlagt, særlig i Jyllands lettere Egne, og hvorved ikke blot Opmærksomheden vækkes for Sagen, men mangen nyttig Vejledning lægges til Rette. Den Interesse, hvormed man ved Landmansmødet i Randers samlede sig om Hedeselskabets Udstilling fra Ager og Eng, fra Plantning og Mose vidnede noksom om den levende Sympathi, hvormed Befolkningen omfatter det

mægtige Kulturarbejde, der af det danske Hedeselskab er sat i Gang ved afdøde Oberstløjtnant Dalgas. Man kan kun ønske hans Eftermand som administrerende Direktør, Skovrider Borch, at det maa lykkes ham at bevare og forøge denne Sympathi, ogsaa naar de Prøvelsens Tider komme, der ikke ville udeblive, naar det gjælder om at udnytte de store Skovkomplekser, der efterhaanden gro til i hine med en ringe Konsume og et tarveligt Vejnæt udstyrede Egne. — Af større Moseopdyrkninger havde en talrig Kreds af Landmandsfor­samlingens Medlemmer Lejlighed til at se de omfattende, grundige og særdeles vellykkede Arbejder, der ere blevne udførte af Hofjægermester, Cand. jur. Juel paa Meilgaard, og som ogsaa vakte tilstedeværende sagkyndige Udlændiges Beundring. — I Forbindelse hermed skal nævnes de overraskende smukke Kulturer, Kammerherre de Thygeson som Bestyrer af Statens Klitarealer har ladet udføre paa de humusklædte Indsande, der findes i Lavningerne mellem Klitterne ved Skagen, indtagende et ret betydeligt Areal. Det er her lykkedes ved en passende Afvanding og ved Anvendelse af Mærgel og Kunstgjødning at skabe Kløver- og Græsmarker, der ikke kunne findes frodigere paa Landets bedste Jorder.

I Jordens Behandling og Drift har Aaret ikke medført nogen væsentlig Forandring, naar man undtager dels en øget Tilbøjelighed til at indskrænke Brakken, særlig i Sukkerroegnene, hvor man undertiden kommer ind paa i en 8 Marksdrift at tage 2 Afgrøder med Sukkerroer og kun 1 Græsmark, dels en betydelig bedre Drift af Husmandsjorden, hvor det bliver mere og mere almindeligt at tage en Affodringsafgrøde, naar de først høstede Jordlodder ere ryddede, og dels en stærk forøget Anvendelse af Skrælleploven til Jordens Stubbefældning, hvortil det sidste Aar har været særlig gunstigt paa Grund af den tidlige Høst og det lange Efteraar, men hvortil der ogsaa i høj Grad kan trænges, da Ukrudet endnu indtager en altfor stor Plads paa de

danske Jorder. Bedre Jorddyrkningsredskaber, særlig Dobbeltpløve, vinde kjendelig Udbredelse, og den tyske Dobbeltpløv vilde sikkert atter blive fortrængt af den langt bedre amerikanske, naar denne ikke var saa dyr. — Om nye Mejerimaskiner henvises til Beretningen. — Forud for Landmandsmødet i Randers afholdt Landhusholdningsselskabets Maskinudvalg en indgaaende Prøve dersteds paa Statens Bekostning med Kværne, Grutte- og Knusemaskiner samt med Oliekagebrydere.

Omhuens for Gjødningens, særlig Ailens gode Opsamling, Bevaring og Udnyttelse breder sig, men endnu staaer overmaade meget tilbage. Ved Siden af Ukrudssværmen paa vore Marker er Gjødningens Behandling et af de svageste Punkter i det danske Agerbrug, og Forsømmelser i disse to Retninger medføre dog vist større Tab for dette end nogetsomhelst andet. Det er fortrinsvis i nogle mindre Jordbrug, at man nu kan træffe vel behandlede Møddinger og Ailekummer, samtidig med at der i andre er et endnu større Sløseri dermed end paa større Gaarde, for hvilke tilmed en rational Benyttelse af Gjødningen altid vanskeliggjøres ved Arbejdets Afstand og de lange Transportveje. Benyttelsen af Affaldstofferne fra Byerne, og særlig fra Hovedstaden, har i Aarets Løb foranlediget ret omfattende Forhandlinger uden dog endnu at have ført til noget Resultat, der fortjener at noteres.

Af kunstig Gjødning er Forbruget i jævn Stigning. Indførselen var:

1888—89:	50	Mill. Pd.	foruden	0,3	Mil. Pd.	Kainit
1889—90:	52,5	—	—	0,4	—	—
1890—91:	55,5	—	—	3,2	—	—
1891—92:	70,0	—	—	5,6	—	—
1892—93:	61,7	—	—	8,6	—	—
1893—94:	68,0	—	—	9,2	—	—

Den jyske Gjødningsforening har 1893—94 fordelt 3,5 Mill. Pd. kunstig Gjødning eller omtr. $\frac{1}{2}$ Mill. Pd. mere

end det foregaaende Aar. Prisen er for Aaret 1895 sat betydeligt ned, og navnlig har Prisen paa Superfosfat og norsk Fiskeguano aldrig været saa lav som iaar. I Prisen er indbefattet 10 Øre pr. 100 Pd. i Omkostninger og denne er da for $11\frac{1}{2}$ pCt. Superfosfat 2,17 $\frac{1}{2}$ Kr. (ifjor 2,50), 12 pCt. Superfosfat 3,64 $\frac{1}{2}$ Kr. (ifjor 4,10), 17 pCt. Thomas Fosfatmel 2,45 Kr. (2,50), 15 pCt. Kaligjødning 2,10 Kr., 15 pCt. Do. 2,60, Benmel med 20 $\frac{1}{2}$ pCt. Fosforsyre og 4 $\frac{1}{4}$ pCt. Kvælstof 5,59 Kr. (5,57), opløst Peru Guano 8,95 Kr. (8,95) og norsk Fiskeguano 7,80 Kr. (8,05).

Paa Planteavlens Omraade er intet særligt her at fremdrage ud over hvad allerede er berørt eller findes omtalt i efterstaaende Beretning fra Forsøgsleder K. Hansen. Goldthorpebygget har ogsaa iaar tiltrukket sig betydelig Opmærksomhed som et fint Maltbyg med et stivt og kraftigt Straa. Vinterbygget, der er forsøgt flere Steder, forlades atter paa Grund af Fugleangreb. Avlen af Rodfrugtfrø har bredt sig stærkt baade i større og mindre Brug, og der ytrer sig paaskjønnelsesværdige Bestræbelser for at føre denne Avl ind i et rationelt Spor ved Dannelsen af gode Stammer, blandt hvilke maa nævnes den af Markfrøkontoret dannede og nu i Handelen bragte nye Runkelroe »Adam«. Men vi have allerede Overproduktion af Roefrø, og da denne tilmed skal kjæmpe om vort Hjemmemarked med alt det billige men ofte upaalidelige og daarlige Frø, der kastes herind fra Udlandet, er det desværre at befrygte, at det her i Landet begyndte Forædlingsarbejde vil blive ødelagt i Konkurrencen, hvis det ikke snart ydes en Beskyttelse gennem en Told paa Udlandets Masseproduktion af billigt og slet Frø. — Frugtavlen vinder nok forøget Betydning i enkelte Egne som Indtægtskilde, men kjæmper iøvrigt paa flere Maader med brydsomme Forhold, og de anlagte Frugt- og Konservesfabrikker have væsentlig beredt Skuffelser.

Bestræbelserne paa Husdyrbrugets Omraade

have ikke iklædt sig nogen ny Form i det forløbne Aar, og hist og her ere en Del af de nydannede Avlsforeninger atter opløste, hvilket ikke maa undres, da enhver ny Foranstaltning altid faaer et Tilløb af Kræfter, der ikke med virkelig Alvor og Forstaaelse ere optagne af Sagen. Alligevel forbedres Husdyrbestanden kjendeligt, hvorom Aarets store Stats- og Foreningsskuer saavel som det hele Landet omfattende smukke og righoldige Dyrskue ved Landmandsmødet i Randers noksom vidnede. Bestræbelserne for at naa hen til en Statsstambogsføring, der have havt betydelige Vanskeligheder, ere ændrede til Forslag om Racestambøger for hele Landet, der vandt Tilslutning ved de provinsielle Delegeretmøder i Efteraaret.

Stærkest har Bevægelsen været paa Mejeriomraadet; den vældige Konkurrence fra andre Lande, særlig fra Australien og Ny-Zealand, hvor Statsmyndighederne med kraftige Love og store Midler støtte Mejeridriften, og hvorfra der nu ogsaa er sendt en Konsulent til England for at støtte Afsætningen og varetage Koloniernes Mælkeri-Interesser, har heldigvis rejst den danske Landmand til energiske Bestræbelser for at bevare sin Første-Stilling paa det engelske Marked. Hertil har ogsaa særlig bidraget den nye Kvalitetsnotering, der traadte i Kraft d. 8de November, og hvorom vi iøvrigt alt have udtalt os. Som nye Foranstaltninger maa nævnes den under Landhusholdningsselskabets Ledelse iværksatte Tilvirkning og Udførsel af fersk Smør; Konsulent Fabers Virksomhed for en bedre Smørforsendelse og en udvidet og lettet Benyttelse af Afkølingsvogne, samt Landhusholdningsselskabets Cirkulære herom; Afholdelsen af den store 2den sjællandske Mejeriudstilling i Holbæk 10. og 11. September og den 1ste store jyske Mejeriudstilling i Aarhus d. 14. og 15. Decb., begge foranstaltede ved en Samvirken mellem de respektive Fællesforeninger og Mejeristforeningen; Forsøgslaboratoriets ypperlig kontrolerende Mejeriudstillinger og øvrige Arbejder for Mejeri-

bruget og Fodringen; den nu paagaende Dannelse af store provinsielle Mejeriforeninger til gjensidig Støtte; den af Landhusholdningsselskabet paabegyndte Virksomhed for en Forbedring af vor Ost, saavel Fedosten som Skummetosten; den fortsatte Videreuddannelse af Mejerker og Mejerister ved Statsmidler varetagne af Landhusholdningsselskabet, og et af dette til Regjeringen indgivet Forslag om Ansættelsen af en ny Lokalkonsulent og en fortrinsvis bakteriologisk uddannet ledende Mejerikonsulent.

Arbejdskraften viser sig, som i de fleste Beretninger fremhævet, at være tilstrækkelig, i Høsttiden, støttet af den store Mængde Mejemaskiner, som nu ere spredte ikke blot paa større Gaarde, men ogsaa paa Bøndergaarde. Imidlertid er Tilgangen af Karle og Piger stedse vanskeligere, og mere og mere Arbejde paa Gaardene bliver efterhaanden udført af Daglejere, der da jævnlig erholde Akkord, i hvorvel denne Arbejdsform ofte er vanskelig at indføre i Landbruget. Derimod klages i de fleste Beretninger over at Arbejdsydelsen forringes baade i kvantitativ og kvalitativ Henseende, om dette end modsiges fra enkelte andre Sider, der desuden henviser til at Klagerne over Tjenestefolkene ere af meget gammel Dato og allerede kjendtes paa Holbergs Tid. Lønningerne, der faldt lidt ifjor, ere snarest stigende; men heldigvis gaar man flere og flere Steder over til at honorere Dygtigheden og Paalideligheden, saavist dette ogsaa bliver nødvendigere, jo værdifuldere det Apparat bliver, der betroes Arbejderen i Form af kostbare Redskaber, Maskiner og Dyr.

Husmandsbruget omfattes med en stedse stigende Interesse ikke blot af Husmanden selv, men ogsaa af Samfundet i det Hele taget, og aldrig have de modtagne Beretninger saa enstemmig udtalt sig for den betydelige Fremgang, der kjendes paa dette Omraade, og dette saa vel i Jordens Behandling og Benyttelse som i Gjødningens Opsamling og Anvendelse samt i Fodring og Pleje

af Koen, Grisen og Hønsene, hvori disse Brug ofte overfløje Gaardenes. Som de Midler, der navnlig have bevirket denne glædelige Udvikling, nævnes først Præmieringen med sine Opmuntringer og Præmielaan, dernæst Andelsmejerierne, der have gjort Koen til Hovedindtægtskilde, ligesaa Svineslagterierne og endelig de mange Smaaforeninger, der flere Steder ere dannede til gjen­sidig Støtte og Forsikring mod Uheld, og som arbejde billigt, da alle Deltagerne kjende og indbyrdes kunne kontrollere hverandre; ogsaa de vellede Husmandsrejser maa nævnes i denne Forbindelse. Med en vis Ret siges derfor i en Beretning »Husmanden relativt at være den bedst stillede blandt vore Jordbrugere«. Imidlertid er der endnu døde Pletter, hvor alt gaar i den gamle Skure, og bare Pletter, hvor der savnes Husmandsbrug; og der foreligger derfor en smuk og betydningsfuld Opgave for den i Aarets Løb nedsatte Landbokommission, hvis Opgave er »at forberede en Revision af Lovgivningen om Landejendommens Udstykning og Sammenlægning, samt at udrede en Plan, hvorefter der paa gunstige Vilkaar kan tilvejebringes Jordlodder for Landarbejdere«; men paa den anden Side maa en Indgriben fra Statsmyndig­hedernes Side ske med stor Varsomhed, saa at den paabegyndte gode Udvikling ikke skal føres paa Afveje, thi Reformer paa dette Omraade taale ikke at blive forcerede.

For at støtte Afsætningen af Landbrugsprodukter og Indkjøb til Landbrugets Forbrug dannedes d. 23. Januar de danske Landbrugeres Andelsselskab »Freir«, og dette har under betydelig Opposition fra de Handlendes Side benyttet Aaret til at forberede sin Virksomhed. Et væsentligt Bidrag til Belysning af beslægtede Forhold i England er ifølge Landhusholdningsselskabets Opfordring fremkommet i Konsulenterne Fabers og Arups Rede­gjørelse for »Fælleskjøb og Fællessalg i det britiske Landbrug«, som findes optagen i forrige Bind.

Virksomheden i de lokale Landboforeninger

er for de flestes Vedkommende snarest i Aftagende, idet den dels absorberes af de større Foreninger, dels samler sig om enkelte Opgaver, hvorfor der er fremstaaet talrige Specialforeninger, saasom Avlsforeninger, Mejeri-foreninger, Frøavlsforeninger, Forening af Sukkerroedyrkere osv. De fleste Landboforeninger holdes derfor nærmest sammen af de traditionelle aarlige Dyrskuer og af Husmandspræmieringen, medens derimod Foredrags- og Diskussionsmøderne blive mindre søgte, trods Fællesforeningernes Bestræbelser efter at skaffe gode Foredragsholdere. Kun enkeltvis hører man om at denne eller hin Forening har iværksat nye Foranstaltninger, saasom Udbredelse af Frøavl, Præmiering af Tyende, af Malkedrenge, Forsøg med kunstig Gjødning o. lign. Derimod anlægge flere og flere Foreninger efterhaanden eget Medlemsblad, saaledes som i det forløbne Aar baade Viborg og Aarhus Amts Landboforeninger, ligesom ogsaa de nordslesvigske Landboforeninger have faaet deres eget Organ. Af Landboforeningsfester skal nævnes Aalborg Amts Landboforenings Halvhundredeaaars-Fest i Oktober, hvor der med Rette kunde henvises til en vedblivende stor og betydningsfuld Virksomhed.

I de provinsielle Fællesforeninger udfoldes en betydelig Virksomhed, dels ved den daglige Ledelse af de mange under disse efterhaanden henlagte Virksomheder, dels ved deres store provinsielle Skuer, der afholdes i Forbindelse med Statsskuerne, og som ere en mægtig Løftestang til vor Husdyravls Udvikling, og dels ved de store Delegeretmøder, de afholde i Aarets sidste Maaneder, og hvor ledende Mænd fra de forskjellige Egne samles til i Reglen flere Dages Drøftelse af vigtige Spørgsmaal o. lign. Af de i Efteraaret saaledes behandlede Spørgsmaal skal fremhæves: Flæskehandlen i London og de danske Slagtninger, — Landbrugets Arbejde under lave Produktpriser, — Hvilken Autoritet bør tillægges Kaaringskuerne, — Hvorvidt kan Landbruget ved egne Midler gjøre sig mere uafhængig af Konjunkturerne,

— Landbrugets Kreditforhold, — Landbrugets indenlandske Omsætning o. fl.

Det Samarbejde mellem Fællesforeningerne, der bl. a. har givet sig Udslag ved Dannelsen af et »Forretningsudvalg for de danske samvirkende Landboforeninger« og ved at flere af de vigtigste Spørgsmaal ikke længere behandles paa et enkelt, men paa alle 3 Delegeretmøder, kan nok paa sin Vis gjøre Nytte, styrke Sammenholdet og tildele Udtalelserne forøget Vægt; men det er dog et Spørgsmaal, om Forhandlingernes Friskhed og Primitivitet ikke lider ved at samme Spørgsmaal jævnlig kommer frem paa 3 efter hinanden følgende Møder, uden altid at kunne ledsages af nye Synspunkter, ligesom der ogsaa ligger en Fare for Delegeretmødernes Selvfølelse og Ansvarsfølelse deri, at de henvise mange af de drøftede Sager til det nævnte Forretningsudvalg og derved lægger Ansvar for Sagens videre Fremme over paa dette.

Om Landhusholdningsselskabets Virksomhed, der har været meget omfattende i det forløbne Aar, baade ved egne Foranstaltninger og ved dem, det varetager for Ministeriet saavel som ved de afgivne Betænkninger, skulle vi indskrænke os til henvise til den Redegjørelse, der blev meddelt ved Generalforsamlingen, og som findes refereret andet Steds i dette Hefte. Selskabet, der stiftedes den 29. Januar 1769, kunde iaar fejre sit 125 Aars Jubilæum og benyttede dertil den Lejlighed, som Lardmandsforsamlingen i Randers frembød ved at indbyde mange af dets Medlemmer dersteds til en festlig Sammenkomst i denne Anledning.

Den af de i Forbindelse med Landbruget staaende Foreninger, der i det forløbne Aar har været drøftet mest Mand og Mand imellem er Agrarforeningen. Vi stode ifjor usikre, om Foreningen fortrinsvis vilde virke i faglig eller i politisk Retning. Det forløbne Aar har løst denne Tvivl. Vel har den nu og da peget paa en eller anden faglig Opgave, men henvist den til andre, uden selv at lægge noget Arbejde ind i den. Derimod

har den sat sin Kraft ind, dels paa Spørgsmaal vedrørende Landbrugets finantielle Stilling, dels paa de politiske Konstellationer, og at begge Sider kunne faa stor Indflydelse paa vort Landbrugs gode Trivsel er sikkert. Det vilde have været ønskeligt, om den første Opgave havde kunnet udfylde Foreningens Virkelyst, thi der er paa dette Omraade saa store, vanskelige, men særdeles vigtige Forhold at faa klareret paa bedst mulige Maade for Landbruget, at her vilde have været en viid og nyttig Mark at bearbejde, betydningsfuld Interesse at staa paa Vagt for, og det skal indrømmes, at de ældre landøkonomiske Foreninger ikke i nogen fremtrædende Grad have følt det som deres Pligt, deres Opgave at røgte denne Side af det i Landbruget pulserende Liv, naar ikke direkte Spørgsmaal desangaaende bleve dem forelagte, skjøndt der jo dog ogsaa haves nærliggende Exempler paa, at de selv have taget Initiativet (Toldbetænkning, Konvertering, Auktionsgebyrer, Tyendelov, osv.).

Men naar Agrarforeningen mener bedst at fremme denne Sag ved at skaffe sig Indflydelse paa de politiske Valg, da tro vi, den forregner sig; thi den gjør sig da selv til et politisk Parti, af hvilket det maa kræves, at Medlemmerne i det væsentlige have samme Grundsyn paa den Udvikling — den konservative, liberale eller socialdemokratiske —, der bedst baader ved Løsningen af de mangfoldige store og betydningsfulde Samfundsopgaver, der efterhaanden bringes frem til Statsmyndighedernes Afgjørelse, og som have den største Indflydelse paa hele Folkets Ve og Vel. Men man faar ikke Berettigelse som politisk Parti, fordi man samler Medlemmer fra alle disse Lejre om et økonomisk Spørgsmaal. Naar et saadant trænger sig frem, — og at dette for Tiden finder Sted for Landbrugets Vedkommende er naturligt og berettiget, — da ville ganske vist ofte ulige politiske Partier komme til at følges og støtte hinanden ved Løsningen heraf, men en Misforstaaelse af parlamen-

tarisk Begreber er det at ville bygge et nyt politisk Parti over et saadant Spørgsmaal.

Og nærliggende Erfaringer vise da ogsaa noksom paa den ene Side, at der har kunnet tilvejebringes gode og nyttige Love og Foranstaltninger til Landbrugets Held, selv under en skarp politisk Strid, og paa den anden Side, at politiske Partier, dannede af Grupper med ulige eller endog modsatte Livsanskuelser, kun have havt kort Varighed og altid ere faldne i Stykker, naar de skulle skride til positiv Handling ud over det enkelte Punkt, der har samlet dem. Da denne Side, den politiske, er og nødvendigvis maa være den overvejende for en Forening, der hævder som sin Hovedopgave at have Indflydelse paa Valgene og i første Rum at spørge, om Kandidaten er Agrar, og først derefter om hvilket politisk Standpunkt han indtager, — saa ligger det udenfor Tidsskriftets Karakter som upolitisk Organ yderligere at fremdrage de af Foreningen rejste Spørgsmaal, hvis Behandling uundgaaelig allerede har faaet et vist politisk Tilsnit.

Af Udstillinger, Dyrskuer o. lign. i Aarets Løb har allerede en Del været nævnte. Her skal endnu fremdrages Aarets store Begivenhed i saa Henseende: Afholdelsen af den 17de danske Landmandsforsamling i Randers fra den 26de Juni til 1ste Juli. Det var med ret betydelige Vanskeligheder denne til en Begyndelse havde at kæmpe. Store Forberedelser vare truffene til dens Afholdelse 1893, men de ledende Mænd mente af Hensyn til forskjellige Sygdomsforhold at burde udsætte den til 1894, skjøndt de fuldt vare sig bevidste, hvor meget af det alt præsterede Arbejde, der derved vilde gaa tabt, ligesom ogsaa at Udgifterne derved vilde betydelig forøges. Men med en kraftig Villie og en forøget Støtte af Staten lykkedes det at overvinde disse Vanskeligheder, og Beslutningen kronedes med afgjort Held: Stemningen blandt Landmændene, den Sangbund, der er af saa væsentlig Betydning for et slikt Foretagende,

var langt bedre i Juni 1894 med lovende Afgrøder paa Marken, end den vilde have været i den tørre Sommer 1893, og det var derfor til et af de bedst forberedte og et af de righoldigste Landmandsmøder, at Folk i store Skarer samlede sig i Randers i Slutningen af Juni. Og fra først til sidst og næsten for alle Enkeltheds Vedkommende blev Mødet da ogsaa baaret af den varmeste Tilslutning og af Taknemlighed for den ypperlige Ordning, hvormed hele det store lærerige Apparat var lagt til Rette, ligesom da Mødet ogsaa forherligedes ved, at Landets gamle Konge, nys hjemvendt fra en Badekur, ligesom ogsaa Kronprinsen og Prins Valdemar ikke unddrog sig for den Anstrengelse, som deres livlige Deltagelse i denne Landmændenes Arbejdsfest førte med sig, — fra Kongeborgen og til Hytten vare alles Tanker i disse Dage samlede i Randers ved det enige, smukke og nyttige Samarbejde for vort Landbrugs Vel og Trivsel.

Der er i det forløbne Aar som i de nærmest foregaaende Aar udkommen en Del Landbolove og truffen Statsforanstaltninger af ikke ringe Betydning. Vi gave i 11te Bind en Udsigt over de i Aaret 1891 udkomne Love af særlig Betydning for Landbruget, og i næste Hefte vil man finde denne Fortegnelse fortsat for de følgende 3 Aar. Det vil da deraf kunne skjønnes, at den ofte paastaaede Forsømmelse paa dette Omraade kun med begrænset Ret kan gjøres gjældende, særlig naar hensees til, at store statsretlige Spørgsmaal samtidig have lagt stærkt Beslag paa Sindene. Af de i det sidste Aar udkomne Love have en Del været forberedte af Regjering og Rigsdag i længere Tid, saaledes som Lov om urigtige Varebetegnelser, om Oprettelsen af et nyt Departement under Indenrigsministeriet, om Tilsyn med Udførsel af fersk Kjød, om forskellige Jernbane-love, om Omordning af Markederne i Jylland og Fyn; medens andre maa kaldes en Frugt af selve Aarets Bevægelser, saaledes som om et Bidrag fra Statskassen til Kommunerne, Nedsættelsen af en Landbokommission

og Adgang til at afløse Tiender. Paa det finansøkonomiske Omraade har Aaret bragt en Masse Forslag, særlig gaaende ud paa at støtte Landbrugets Kredit, nogle af ældre Oprindelse, andre af ny; men af disse naaede intet at blive gennemført, undtagen Loven af 5te December 1894 om Statsgjældens Konvertering fra $3\frac{1}{2}$ til 3 %s Obligationer, hvorved det bl. a. tilsigtes at faa billige Penge fra Udlandet ind i Landet og derved tilvejebringe billigere Rentevilkaar for Grundejendomme. — I Forbindelse hermed maa nævnes, at der af Landhusholdningsselskabet er udarbejdet og overtaget en »Kontrol med Lagre af dansk klassificeret Korn og Foderstoffer«, at Selskabet paa Ministeriets Foranledning har udarbejdet et Forslag om »Kontrol med Gjødning, Foder og Frø«, og at det har udgivet en af et Udvalg udarbejdet udførlig Betænkning om den Stilling, Landbruget formentlig bør indtage ved en eventuel Revision af vore Toldsatser.

Paa Kommunikationsmidlernes Omraade skal nævnes, at Københavns Frihavn blev aabnet for Drift den 9de November 1894, og at der i Aarets Løb er paabegyndt følgende Statsanlæg: Kystbanen fra Klampenborg til Helsingør og Dampfærgelejet i Frihavnen, og at der er givet Koncession paa følgende Privatbaner: fra Hillerød til Frederiksværk, fra Nyborg til Svendborg, fra Vejle til Vandel og fra Nørresundby til Fjerritslev samt Gribskovbanens Forlængelse til Gilleleje.

I Efteraaret toges den nye Udvidelse af den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Lokaler i Brug, en Udvidelse, der havde medført meget betydelige Udgifter, men forhaabentlig ogsaa vil afhjælpe de Savn, Skolens stærke Tilgang i Aarenes Løb efterhaanden havde lagt for Dagen. Da Skolens Direktør i Sommer kaldtes til Minister, konstitueredes Bestyreren af Forsøgslaboratoriet, Hofjægermester Fr. Friis, i denne Plads og vil formentlig herved faa en væsentlig Indflydelse paa den Omordning af Skolens Landbrugsunder-

visning, som længe har været tiltrængt og længe været under Forhandling. — Skolen har i Aarets Løb mistet sin ældste Lærer, Professor P. P. Freuchen, der døde d. 24de Maj, og som ligemeget havde vundet sine mangfoldige Elevers Agtelse og Hengivenhed ved sin dygtige og stringente Behandling af sit Fag som ved sit velvillige og friske Sindelag, hvormed han altid færdedes blandt dem. — Ogsaa en anden tidligere til Skolen knyttet Personlighed er gaaet bort i det forløbne Aar, nemlig Gehejmekonferentsraad E. E. Rosenørn, der i Aarene 1862—1872, med Undtagelse af 1869, var Direktør for Lanbohøjskolen, og som her, saaledes som overalt hvor han færdedes i sit lange, ofte med Tillidshverv dækkede Liv, vandt den Højagtelse og Hengivenhed blandt Skolens Lærere og Funktionærer, som hans ædle, varme Hjærtelag maatte gjøre ham selvskreven til.

Paa Aarets sidste Dag mistede Universitetet en af sine højtfortjente Mænd, hvis ihærdige og solide Granskninger og Arbejder ogsaa ved flere Lejligheder ere komne Landbruget til Gode, og som, skjøndt Videnskabsmand, altid satte særlig Pris paa at kunne arbejde Haand i Haand med praktiske Erhvervsgrene, ikke mindst med Landbruget. Professor J. F. Johnstrup døde den 31te December, 76 Aar gammel. Han var Ørsteds og Forchhammers Discipel og blev senere den sidstes skattede Assistent, indtil han blev Docent ved Sorø Akademi 1846, og efter dettes Omdannelse først Adjunkt og Overlærer i Kolding og senere i Sorø. Ved Forchhammers Død 1866 kaldtes han til hans Efterfølger som Professor i Geologi ved Universitetet og polyteknisk Lærestanstalt og beklædte denne Stilling til sin Død. Hans grundige Undersøgelser have bragt fortræffelig Rede i mange af Danmarks uklarede og vanskelige Jordbundsforhold, og han byggede med en smuk, næsten sønlig Pietet og Hensynsfuldhed videre paa gamle Forchhammers grundlæggende Arbejde, der i store Træk havde givet en Oversigt over Danmarks Jordbygning. Intet Under derfor, at ligesom

han var Organisatoren og Lederen af »de geografisk-geologiske Undersøgelser af Grønland«, saaledes blev der ogsaa overdraget ham Overledelsen af »Danmarks geologiske Undersøgelse«, der paabegyndtes 1888, og hvorom 4 smukke og højest interessante Hefter allerede foreligge fra hans Medhjælperes og varsle om den store Hjælp ogsaa Landbruget vil kunne have af dette Arbejde. Nærværende Tidsskrift har havt Æren af at bringe flere af hans Arbejder frem for Offentligheden, og ligesom han ved sin elskværdige Hjælpsomhed støttede alle, Ældre og Yngre, saaledes skal der ogsaa herfra bringes hans Minde en Tak for den Vejledning, han redebont stillede til Landbrugets Tjeneste.

Men ogsaa den direkte praktiske Udnyttelse af Danmarks Jord har i 1894 mistet en Leder og Støtte, hvis Daad har været af en saa mægtig banebrydende Art, draget saa store øde Strækninger af vort Fædreland ind under Opdyrkning og derved lagt Grundvolden for Tusinder af lykkelige Hjem, at hans Navn til alle Tider vil mindes med Ærbødighed og Tak. Enrico Mylius Dalgas blev født i Neapel den 16. Juli 1828 af danske Forældre, kom 7 Aar gammel efter Faderens Død med sin Moder til Kjøbenhavn, blev Officer i Ingeniørkorpset, deltog i Treaarskrigen og blev fra 1854 knyttet til Vejvæsenet i Jylland, hvor den omfattende Vejbygning, hvoraf han efterhaanden blev Leder, særlig i Jyllands lette og vestlige Egne, bragte ham et saa nøje Kjendskab til disse store Hedearealer, til deres Jordbundsforhold, Vejrlig, Plantevæxt og fattige, tyndt spredte Befolkning, som kun kan naaes af den, der med Forstaaelsens klare Øje træder i Forhold til Naturen og det dertil knyttede Menneskeliv med dets Selvfornægtelse, Tarvelighed og sejge Udholdenhed, men ogsaa sindige Betænkksomhed. Og han havde ikke blot faaet Kjendskab hertil, men ogsaa en varm og levende Interesse for Frugtbargjørelsen af disse øde Strækninger, der næsten uoverskuelig dækkede hele det midterste og til-

dels det vestlige Jylland. Hans livlige Aand, store Energi, jævne og tillidsvækkende Færd i Forbindelse med den store Evne til at organisere og administrere, som han efterhaanden havde erhvervet sig, rustede ham til at blive en udmærket Banebryder for det store Opdyrkningsarbejde af de jydskes Heder, hvorpaa mange havde seet deres Kraft brydes i den næsten haabløse Kamp mod Lyngen, Ahlen, Sandet og den sviende Vestenvind, men som nu alle maatte falde til Fode for den faste Tro, det sejs sikre Haab og den usvigelige Kjærlighed, hvormed han mødte til Kampen, yderligere støttet af en kraftig Helbred, der aldrig lod ham trættes under Arbejdets Besvær. Snildt lagde han Planerne og begejstret vidste han at sætte dem i Værk og at løfte sin Opgave til en stor patriotisk Opgave, der maatte samle alle, ligegyldig af hvad Stand eller Stilling, — selv den politiske Ufred maatte tie og vige, hvor han førte Sagen frem.

Det var med disse Evner og med dette Kjendskab til »Hedens onde Princip«, at han blev Hedebondens trofaste og kyndige Vejleder og vandt hos ham en Tillid og Indflydelse, som overvandt alle Hindringer og Betænkeligheder; denne blev ikke rokket, fordi han, som naturligt var i et saa stort og nyt Arbejde, af og til kunde gribe fejl, — nej, — »Dalgas har sagt det«, og dermed var Sagen afgjort, hvad enten det gjaldt om at samle og forlige de mangfoldige Interesser, der knyttede sig til dette eller hint Plantnings- eller Vandingsanlæg, at opføre Hegn og Læbælder om de nyopførte Gaarde, at hente Mærgel fra de Tusinde af Mærgelgrave, han havde fundet og paavist, at regulere de store og smaa Vandløb eller at rykke ind paa den fattige Mose, der laa og syrnede i Vand, kun sparsomt bevoxet med Hedelyng og Tranebær eller dækket med Tuer og Kjæruld. I Vinteren 1865—66 lagde han sammen med Ligesindede Planen i Silkeborg, og den 28de Marts 1866 grundede han paa et Møde i Aarhus »Det danske Hedesel-

skab«, hvis mangfoldige, omfattende og betydningsfulde Arbejder, der ikke her er Plads til at opregne, blev ligesaa mange Vidnesbyrd om den Dygtighed, Kjærlighed og Uegennyttighed, hvormed han, sammen med sine to Medbestyrere, Kammerherre Mourier-Petersen og Justitssekretær Morville, ledede og varetog alle Selskabets mangfoldige Anliggender, indtil han den 16de April maatte nedlægge sin Vandringsstav efter et saare rigt og fortjenstfuldt Dagværk; — men den mægtige Sørgekare af alle Stænder, der Ugedagen efter samledes i Aarhus Domkirke om hans af talløse Kranse dækkede Kiste, vidnede noksom om det taknemmelige Minde, han har i Folkets Hjærte og vil bevare i dets Historie.

Landboskolen d. 1. Februar 1895.

J. C. la Cour.
